

ТУМЕНБАЕВА ОРЫНБАСАР ШОЛПАНКУЛОВНА

**РЕСТРУКТУРИЗАЦИЯ КАЗАХСТАНСКИХ БАНКОВ В УСЛОВИЯХ
ФИНАНСОВОГО КРИЗИСА: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА**

АННОТАЦИЯ

**диссертации Туменбаевой О.Ш. на соискание ученой степени
доктора философии (PhD) по специальности «6D050900 -Финансы»**

Актуальность темы исследования

Финансовый кризис последних лет привел банковский сектор и экономику многих стран к глубокому упадку. Среди многих причин финансового кризиса особо выделяются сочетание неустойчивой макроэкономической политики, чрезмерного кредитного бума и большого притока капитала с политикой паралича из-за различных политических и экономических ограничений. Характерной чертой финансовых кризисов многих стран был разрыв в валюте и в сроках погашения задолженности, а в других – преобладали внебалансовые операции банковского сектора.

Финансовый кризис может иметь разрушительный эффект для банковского сектора, что побуждает правительства к быстрым ответным мерам. Выбор наилучшего способа вывода банков из финансового кризиса и ускорения их восстановления далеко не беспроблемны. Для эффективного решения проблем финансового кризиса экономистами были предложены многие подходы. Некоторые из них направлены на снижение бюджетных затрат по преодолению финансовых кризисов, другие – на ограничение экономических затрат с точки зрения эффективности и на ускорение реструктуризации, в то время как иные видят спасение в долгосрочных структурных реформах.

Мировой финансовый кризис выявил финансовую неустойчивость ряда казахстанских банков, что привело к банковскому кризису в Казахстане. Для стабилизации финансового сектора Правительством, Национальным банком и Агентством Республики Казахстан по регулированию и надзору финансового рынка и финансовых организаций (ныне – Комитет по контролю и надзору финансового рынка и финансовых организаций Национального банка Республики Казахстан) «был принят и реализован комплекс первоочередных мер», в результате которых доверие населения и корпоративного сектора к банковской системе было сохранено.

Вместе с тем, несмотря на проведенную реструктуризацию банков в 2010-2012 гг., казахстанские финансовые институты не смогли достичь докризисного уровня развития. Как отмечено в Концепции развития финансового сектора Республики Казахстан, «одним из показателей, характеризующих восстановление банковского сектора, является

соотношение активов банковской системы к внутреннему валовому продукту докризисного уровня. При этом структура и качество активов будут значительно видоизменены в сторону диверсификации отраслей и видов финансовых инструментов».

Тем самым, становится актуальным внедрение более эффективной концепции, методов и инструментов реструктуризации банков, способствующих ускоренному восстановлению платежеспособности и кредитоспособности казахстанских банков. Это в полной мере отвечает долгосрочным приоритетам развития экономики, в том числе предусмотренным в Послании Президента Республики Казахстан - Лидера Нации Нурсултана Назарбаева к народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства», подчеркивается необходимость «очищать банки от проблемных кредитов и вплотную заниматься вопросами фондирования».

Кроме того, актуальность темы обусловлена решением в условиях финансового кризиса таких задач, как недопущение «инфицирования» проблемами «плохих» банков всей банковской системы страны, стимулирование участия частного капитала и минимизирование использования денег государства (налогоплательщиков) при решении их проблем, а также восстановление доверия общественности к банковскому сектору. Решение этих задач требует своевременного определения потребности банка в реструктуризации, применения методов и инструментов, стимулирующих участие частного капитала в реструктуризации, ретроспективной оценки эффективности реструктуризации банков, изучения экономических затрат и выгод участия государства в процессе оздоровления этих финансовых институтов.

Таким образом, тема исследования реструктуризации казахстанских банков в условиях финансового кризиса является актуальной, требующей глубокого научного исследования.

Целью диссертационного исследования выступает обоснование теории и практики реструктуризации банка в контексте финансового кризиса, разработка методических и прикладных рекомендаций по повышению эффективности процессов реструктуризации казахстанских банков.

Для достижения поставленной цели были определены следующие **задачи:**

- исследовать теоретические основы реструктуризации банка и раскрыть экономическую сущность реструктуризации банка в условиях финансового кризиса;
- определить основные этапы, подходы и методы проведения реструктуризации банка в условиях финансового кризиса;
- оценить эффективность казахстанской модели реструктуризации банков в условиях финансового кризиса;
- построить статистическую модель оценки потребности банка в реструктуризации;

- определить основные компоненты эффективной реструктуризации банка;
- конкретизировать критерии для выбора наиболее эффективных методов реструктуризации банка;
- разработать методику определения экономических затрат и выгод от участия государства в реструктуризации банков в условиях финансового кризиса.

Объектом исследования являются банки, подвергшиеся реструктуризации.

Предмет исследования – совокупность экономических отношений, возникающих в процессе реструктуризации банков, связанной с финансовым кризисом.

Теоретическая и методологическая основы исследования. Теоретическая база исследования состоит из актуальных научных трудов казахстанских и зарубежных ученых, касающихся теории и практики проведения реструктуризации банка.

В ходе исследования были использованы «информационные, математические, логические, языковые средства познания». Выносимые на защиту положения и выводы были обоснованы с использованием «теоретических (постановка проблемы, анализ, синтез, сравнение, абстрагирование, конкретизация, обобщение, моделирование, диалектика и т.д.) и эмпирических (изучение литературы, документов и результатов деятельности, изучение и обобщение опыта, ретроспективный анализ, прогнозирование и т.д.) методов исследования».

Информационная база исследования содержит данные Национального банка Республики Казахстан, Агентства Республики Казахстан по статистике, Комитета по контролю и надзору финансового рынка и финансовых организаций Национального Банка Республики Казахстан, Всемирного банка, Международного совета по финансовой стабильности, казахстанских и зарубежных банков, информационные меморандумы реструктурированных банков и аналитические материалы, опубликованные в научной литературе, периодической печати и на вебсайтах, а также социологические опросы.

Действующие процессы реструктуризации в банковском секторе отражены в законодательных и нормативно-правовых актах Республики Казахстан.

На основе диссертационного исследования получены следующие результаты, обладающие **научной новизной**:

- предложена авторская трактовка понятия «реструктуризация банка» в контексте финансового кризиса;
- выявлены критерии, характерные для наиболее эффективного метода реструктуризации банка и сформулирована пошаговая рекомендация по его внедрению;
- разработана модель оценки потребности банка в реструктуризации посредством использования дискриминантного анализа;

– определены основные компоненты эффективной реструктуризации банка;

– разработана методика определения экономических затрат и выгод реструктуризации банка с участием государства, направленная на упрощение процесса принятия решения по субсидированию банковского сектора.

Основные научные положения, выносимые на защиту:

– авторское определение термина «реструктуризация банка», учитывающее экономическую сущность реструктуризации банка в условиях финансового кризиса;

– критерии для выбора наиболее эффективного метода реструктуризации банка в условиях финансового кризиса, позволившие выявить метод «Good bank–Bad Bank (Хороший банк - Плохой банк)», как минимизирующий текущие и будущие социально-экономические затраты для восстановления банковского сектора от последствий кризиса и сформулировать пошаговые рекомендации по его внедрению с целью ускорения процесса реструктуризации банка;

– модель оценки потребности банка в реструктуризации через нахождение классифицирующей функции, устанавливающая характерные для высокоэффективных и низкоэффективных групп банков показатели финансовой устойчивости. Модель позволяет провести прогноз перехода банка из низкоэффективной группы банков в высокоэффективную или наоборот в срочной перспективе;

– основные компоненты успешной концепции реструктуризации банка, определенные автором и рассматриваемые в системе: совершенное законодательство, трансформация роли фонда гарантирования депозитов, усиленный банковский надзор, формализация процедур реструктуризации, наличие возможности реализации процесса реструктуризации и фонд капитализации банков;

– методика определения экономических затрат и выгод реструктуризации банков с участием государства, обеспечивающая государственные органы относительно упрощенной количественной оценкой оптимальных правил принятия решений на основе сопоставления бюджетных расходов и эффекта от предотвращения дальнейших экономических нарушений благодаря оперативным действиям.

Теоретическая и практическая значимость исследования.

Настоящая исследовательская работа будет способствовать развитию теории и практики реструктуризации банков в казахстанской экономической науке. Практическая ценность исследования заключается в предложенных методах реструктуризации банка и методике определения экономических затрат и выгод участия государства в реструктуризации банков, которые могут найти применение в реализации задач «по снижению издержек общества и государства на поддержание устойчивости финансовой системы» и «повышению эффективности финансового сектора» в рамках Концепции развития финансового сектора Республики Казахстан до 2030 года.

Также результаты исследования могут найти применение в деятельности банков для «максимально эффективного осуществления ими функции финансового посредника» и активного участия в реализации «программ экономического развития».

Материалы и положения диссертационного исследования могут быть использованы при разработке и совершенствовании учебно-методического комплекса дисциплин «Банковское дело», «Банковский менеджмент», а также в деятельности государственных и банковских надзорных органов.

Апробация работы. Основные положения и результаты диссертации были опубликованы в 12 статьях общим объемом 7,78 усл.п.л., из них 2 статьи в зарубежных изданиях, входящие в международную базу цитирования Scopus, 4 статьи в научных журналах, рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования МОН РК, 5 статей в материалах международных конференций, из них 3 – зарубежные.

Научные результаты отражены в коллективной монографии «Банковская система Казахстана: роль в экономике страны и стратегия ее развития» (Алматы, 2014).

Результаты исследования включены в отчет по научно-исследовательскому проекту «Формирование структуры и механизма интегрированного риск-менеджмента в банковской системе Казахстана на основе международного стандарта ISO 31000» (кафедра «Финансовые рынки и банковский бизнес», КазЭУ им. Т. Рыскулова, Алматы, 2013-2015).

ТУМЕНБАЕВА ОРЫНБАСАР ШОЛПАНКУЛОВНА

ҚАРЖЫ DAҒДАРЫСЫ JAҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ БАНКТЕРДІ ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ӨЗГЕРТУ: ҚАҒИДА ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ

**О.Ш.Түменбаеваның "6D050900 - Финанстар" мамандығы бойынша
философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін жазылған
диссертациясының**

АҢДАТПАСЫ

Зерттеу тақырыбының өзектілігі

Соңғы жылдардағы қаржы дағдарысы көптеген елдердің банк аумағы мен экономикасын терең құлдырауға алып келді. Қаржы дағдарысының көптеген себептерінің ішінде макроэкономикалық саясаттың тұрақсыздығы түрлі саяси және экономикалық шектеулерге байланысты несие төңірегіндегі шу және капиталдың үлкен ағымының теріс саясаттан сал болып қалуымен тіркес келуі ерекше атап көрсетіледі. Көптеген елдердің қаржы дағдарысының ұқсас сипаттарына валюта мен қарызды өтеу мерзімдеріндегі алшақтық жатса, ал енді бірінде банк аумағындағы баланстан тыс қызмет түрлері басымдылық танытты.

Қаржы дағдарысы банк аумағына күйретуші әсер ететіндіктен үкімет шұғыл шараларды қабылдауға тиіс болады. Банктерді қаржы дағдарысынан шығару және оларды қалпына келтірудің мейлінше тиімді тәсілдерін таңдау барысында туындайтын өзекті мәселелер көп. Қаржы дағдарысы мәселелерін тиімді шешу үшін экономистер көптеген жолдарды ұсынды. Олардың бірқатары қаржы дағдарысын жеңу үшін бюджет шығындарын төмендетуге, басқалары экономикалық шығындарды тиімділік тұрғысынан шектеуге және құрылымдық өзгертуді жеделдетуге бағытталса, енді бірі тығырықтан шығар жолды ұзақ мерзімді құрылымдық реформалардан іздейді.

Әлемдік қаржы дағдарысы бірқатар қазақстандық банктердің қаржылық тұрақсыздығын айқындап, осының салдарынан Қазақстанда банктік дағдарыс пайда болды. Қаржы аумағын тұрақтандыру үшін Үкімет, Ұлттық банк және Қазақстан Республикасының Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу және қадағалау Агенттігімен (қазіргі - Қазақстан республикасы Ұлттық банкінің Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу және қадағалау Комитеті) «бірінші кезектегі шаралардың кешені қабылданды және жүзеге асырылды», соның нәтижесінде тұрғындар мен корпоративтік аумақтың банк жүйесіне деген сенімі сақталып қалды.

Десек те, 2010-2012 жылдары банктерде жүргізілген құрылымдық өзгертулерге қарамастан қазақстандық қаржылық институттар дамудың дағдарысқа дейінгі деңгейіне жете алмады. Қазақстан Республикасының қаржы аумағын дамыту Тұжырымдамасында атап өтілгендей, «банк аумағының қалпына келгендігінің сипаттамасы болып табылатын

көрсеткіштердің біріне банк жүйесіндегі активтердің дағдарысқа дейінгі деңгейдегі ішкі жалпы өнімге сәйкестігі жатады. Бұл ретте активтердің құрылымы мен сапасы салалардың диверсификациясы мен қаржы құралдарының түрлеріне қарай елеулі түрішілік өзгерістерге ұшырайды.

Осы арқылы қазақстандық банктердің төлем төлеу қабілеттері мен несиелер беру қабілеттіліктерін жедел қалпына келтіруге септігін тигізетін банктерді құрылымдық өзгертудің мейлінше тиімді тұжырымдарын, әдістері мен құралдардың енгізу мәселесінің өзектілігі туындайды. Бұл экономика дамуының ұзақ мерзімді басымдылықтарына сәйкес келеді, соның ішінде Ұлт көшбасшысы - Қазақстан Республикасының президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың Қазақстан халқына арнаған «Қазақстан 2050»: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси курсы» атты жолдауында «банктерді күрмеулі несиелерден тазарту және қорландыру мәселелерімен түпкілікті айналысу» қажеттілігі баса көрсетілген.

Осыған қоса, тақырыптың өзектілігі қаржы дағдарысы жағдайында еліміздің тұтас банктік жүйесінің «нашар» банктер мәселесімен «зақымдалуын» болдыртпау, осы мәселелерді шешу барысында жеке капиталды қарқынды қатыстырып, мемлекеттің (салық төлеушілердің) қаржысын пайдалануды мейлінше азайту тәрізді мәселелерді шешумен, сондай – ақ банк аумағына деген қоғамдық сенімді қалпына келтірумен байланыстырылады. Бұл мәселелерді шешу банктердің құрылымдық өзгертуге мұқтаждығын дер кезінде анықтауды, құрылымдық өзгертуге жеке капиталды қатыстыруға жетелейтін құралдар мен әдістерді қолдануды, банктерді құрылымдық өзгертудің тиімділігіне ретроспективті бағалауды, бұл қаржылық институттарды сауықтыру үдерісіне мемлекеттің қатысуындағы экономикалық шығындар мен пайданы зерделеуді талап етеді.

Сондықтан да қаржы дағдарысы жағдайындағы қазақстандық банктерді құрылымдық өзгерту мәселесі өзекті, терең зерттеуді талап ететін тақырып болып табылады.

Диссертациялық зерттеудің мақсаты қаржы дағдарысы барысындағы банктерді құрылымдық өзгертудің қағидасы мен тәжірибесін негіздеу, қазақстандық банктерді құрылымдық өзгерту үдерісінің тиімділігін арттыру бойынша әдістемелік және қолданбалы ұсыныстарды құрастыру болып табылады.

Бұл мақсаттан төмендегі **міндеттер** туындайды:

– банктерді құрылымдық өзгертудің теориялық негіздерін зерттеу және қаржы дағдарысы жағдайында банктерді құрылымдық өзгертудің экономикалық мәнін ашу;

– қаржы дағдарысы жағдайында банктерді құрылымдық өзгертуді жүргізудің негізгі кезеңдерін, тәсілдері мен әдістерін анықтау;

– қаржы дағдарысы жағдайында банктерді құрылымдық өзгертудің қазақстандық үлгісінің тиімділігін бағалау;

– банктердің құрылымдық өзгертуге мұқтаждығын бағалаудың статистикалық үлгісін құру;

– банктерді тиімді құрылымдық өзгертудің негізгі бөлшектерін анықтау;

– банктерді құрылымдық өзгертудің мейлінше тиімді әдістерін таңдау үшін өлшемдерді нақтылау;

– қаржы дағдарысы жағдайында банктерді құрылымдық өзгертуге мемлекеттің қатысуынан түсетін пайда мен экономикалық шығындарды анықтау әдістемесін жасау.

Зерттеу нысаны құрылымдық өзгертулерге ұшыраған банктер болып табылады.

Зерттеу пәні – қаржы дағдарысына байланысты банктерді құрылымдық өзгерту үдерісінде туындаған экономикалық қарым – қатынастардың құрамдастығы.

Зерттеудің қағидалық және әдістемелік негіздері. Зерттеудің қағидалық негіздері банктерді құрылымдық өзгертуді жүзеге асырудың қағидалары мен тәжірибесіне қатысты қазақстандық және шет елдік ғалымдардың өзекті ғылыми еңбектерінен тұрады.

Зерттеу барысында «ақпараттық, математикалық, қисындық, тілдік таным құралдары» қолданылды. Қорғауға ұсынылған тұжырымдар «қағидалық (мәселенің қойылымы, талдау, жинақтау, салыстыру, абстрактілеу, нақтылау, жалпылау, кескіндеу, диалектика және т.б.) және эмпиризмдік (әдебиеттерді, құжаттарды және қызмет көрсету нәтижелерін зерделеу, тәжірибелерді зерттеу және жалпылау, ретроспективті талдау, болжау және т.б.) зерттеу әдістерін қолдана отырып жасалды».

Зерттеудің ақпараттық қоры ғылымиәдебиеттерде, мерзімді баспасөз беттері мен вебсайттарда жарияланған Қазақстан Республикасы Ұлттық банкінің, Қазақстан Республикасының статистика бойынша Агенттігінің, Қазақстан республикасы Ұлттық банкінің қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу және қадағалау Комитетінің, Дүниежүзілік банктің, Қаржы тұрақтылығы бойынша Халықаралық кеңестің, Қазақстандық және шет ел банктерінің, құрылымдық өзгертуге түскен банктердің ақпараттық меморандумдары мен талдау деректерінен, сондай – ақ әлеуметтік сауалнамалардан тұрады.

Банк аумағындағы құрылымдық өзгертулердің әрекет етуші үдерісі Қазақстан Республикасының заңнамалық және нормативтік-құқықтық актілерінде бейнеленеді.

Диссертациялық зерттеудің негізінде **ғылыми жаңалықтарымен** ерекшеленетін төмендегі нәтижелер алынды:

– қаржы дағдарысы контексінде «банктерді құрылымдық өзгерту» ұғымына авторлық түсіндірме ұсынылды;

– банктерді құрылымдық өзгертудің мейлінше тиімді әдістеріне тән өлшемдер анықталып, оны енгізу бойынша баспалдақты ұсыныс тұжырымдалды;

– дискриминантты талдауды қолдану арқылы банктердің құрылымдық өзгертуге мұқтаждығын бағалау үлгісі жасалынды;

– банктерді тиімді құрылымдық өзгертудің негізгі құрылымдық бөлшектері анықталды;

– мемлекеттің қатысуымен банк аумағын қаражаттандыру бойынша шешім қабылдау үрдісін ықшамдауға бағытталған экономикалық шығындар мен пайданы анықтау әдістемесі жасалынды.

Қорғауға ұсынылатын негізгі ғылыми ережелер:

– қаржы дағдарысы жағдайындағы банктерді құрылымдық өзгертудің экономикалық мәнін есепке ала отырып берілген «банктерді құрылымдық өзгерту» терминінің авторлық айқындамасы;

– банк аумағын дағдарыстың салдарынан қайта қалпына келтіру үшін қолданылатын ағымдағы және келешектегі әлеуметтік – экономикалық шығындарды анағұрлым төмендетуші әдіс ретінде «Good bank – Bad Bank (Жақсы банк - Нашар банк)» әдісін анықтауға мүмкіндік беретін қаржы дағдарысы жағдайында банктерді құрылымдық өзгертудің мейлінше тиімді әдістерін таңдау өлшемдері және банктерді құрылымдық өзгерту үдерісін жеделдету мақсатында оны енгізу бойынша тұжырымдалған баспалдақты ұсыныстар;

– қаржы тұрақтылығының көрсеткіші бойынша банктің аса тиімді және тиімділігі төмен топтарының сипаттамасын белгілейтін жіктемелік қызметін табу арқылы банктердің құрылымдық өзгертуді қажет ететіндігін бағалау үлгісі. Үлгі банкті банктердің тиімділігі төмен топтарынан аса тиімді топқа немесе керісінше жағдайға өтуін жедел келешекте болжауға мүмкіндік береді;

– жүзеге асырылған заңнама, депозиттердің кепілдендірілген қорының ролін трансформациялау, күшейтілген банктік қадағалау, құрылымдық өзгерту рәсімдерін қалыпқа келтіру, құрылымдық өзгерту үдерісінің жүзеге асу мүмкіндігінің бары және банкті капиталдандыру қоры тәрізді жүйеде қарастырылған және автор арқылы анықталған банктерді құрылымдық өзгертудің табысты тұжырымдамасының негізгі құрамдас бөлшектері;

– шұғыл әрекеттер арқылы алдағы экономикалық бұзылыстардың алдын алудан пайда әкелетін және бюджеттік шығындарды салыстыру негізінде тиімді ережелерді қабылдаудың жеңілдетілген сандық бағалануын қамтамасыз ететін мемлекеттік ұйымдардың, мемлекеттің қатысуымен банктерді құрылымдық өзгертудің экономикалық шығы мен пайдасын анықтау әдістемесі.

Зерттеудің қағидалық және тәжірибелік маңызы.

Бұл зерттеу еңбегі қазақстандық экономика ғылымында банктерді құрылымдық өзгертудің қағидасы мен тәжірибесін дамытуға септігін тигізеді.

Қазақстан Республикасының қаржы аумағын 2030 жылға дейін дамыту Тұжырымдамасы шеңберінде «қаржы аумағының тиімділігін арттыру» және «қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін қоғам мен мемлекеттің шығындарын төмендету» бойынша міндеттерді жүзеге асыруда қолданыс табуы мүмкін банктерді құрылымдық өзгерту барысына мемлекеттің қатысуындағы экономикалық шығындар мен пайданы анықтау

әдістемесі мен банктерді құрылымдық өзгертудің ұсынылған әдістері зерттеудің тәжірибелік құндылығы болып табылады.

Сонымен қатар, зерттеу нәтижелері «экономикалық даму бағдарламаларын» жүзеге асыруда белсенді пайдалану және «қаржы делдалы қызметін анағұрлым тиімді жүзеге асыру» үшін банктер қызметінде қолданыс таба алады.

Диссертациялық зерттеудің деректері мен ережелерін «Банк ісі», «Банктік менеджмент» пәндерінің оқу-әдістемелік кешенін жетілдіруде, сондай – ақ мемлекеттің және банктік қадағалау ұйымдарының қызметінде пайдалануға болады.

Жұмыстың апробациясы. Диссертацияның негізгі ережелері мен нәтижелері жалпы көлемі 7,78 шартты баспа табақты құрайтын 12 мақалада жарияланған, оның ішінде 2 мақала Scopus халықаралық сілтемелер қорына енген шет ел басылымдарында, 4 мақала ҚР БжҒМ білім беру шеңберінде бақылау Комитетімен ұсынылған ғылыми журналдарда, 5 мақала халықаралық конференциялардың, оның ішінде 3 мақала шет елдік конференциялардың материалдарында жарық көрді.

Ғылыми нәтижелер «Қазақстанның банктік жүйесі: ел экономикасындағы ролі мен оны дамыту стратегиясы» атты ұжымдық монографияда көрініс алды (Алматы, 2014).

Зерттеу нәтижелері «Қазақстанның банктік жүйесінде ISO 31000 халықаралық стандарт негізінде интеграцияланған менеджмент – қатер тетігі мен құрылымын қалыптастыру» (Т.Рысқұлов атындағы ҚазЭУ «Қаржы нарығы мен банктік бизнес» кафедрасы, Алматы, 2013-2015) ғылыми – зерттеу жобасы бойынша берілген есептерге енгізілді.

ORYNBASAR SHOLPANKULOVNA TUMENBAYEVA

**RESTRUCTURING OF KAZAKH BANKS IN FINANCIAL CRISIS: THEORY
AND PRACTICE**

ANNOTATION

**on the dissertation of Tumenbaeva O.Sh. for the scientific degree
of PhD in the specialty 6D050900 – “Finance”**

Actuality of research

The financial crisis of recent years has led the banking sector and the economy of many countries to a deep decline. Among the many causes of the financial crisis, the following are highlighted: the combination of unsustainable macroeconomic policies, excessive credit boom and the large capital inflows with the paralysis policy due to various political and economic constraints. An essential feature of financial crises in many countries was a gap between the currency and maturity of debt, and in others - dominated by off-balance sheet operations of the banking sector.

The financial crisis can have a devastating effect on the banking sector, prompting the government to fast response. Choosing the best method of outputting banks from the financial crisis and speed up their recovery is far from trouble-free. For an effective address to the problems of the financial crisis, economists have proposed many approaches. Some of them aimed to reduce budget expenditures to overcome financial crises, others - to limit the economic costs in terms of efficiency and to accelerate the restructuring, while others see salvation in the long-term structural reforms.

The global financial crisis has exposed a number of financial instability of Kazakh banks, which led to a banking crisis in Kazakhstan. In order to stabilize the financial sector the Government, the National Bank and the Agency of the Republic of Kazakhstan on Regulation and Supervising of Financial Market and Financial Organizations (now - the Committee for the Control and Supervising of Financial Market and Financial Organizations under the National Bank of the Republic of Kazakhstan) "was adopted and implemented a set of priority measures" in the result thereof they saved the public's and corporate sector's trust to the banking system.

However, in spite of the bank restructuring undertaken in 2010-2012, Kazakh financial institutions were unable to reach the pre-crisis level of development. As noted in the Concept of development of the financial sector of the Republic of Kazakhstan, "one of the indicators characterizing the recovery of the banking sector is the ratio of banking assets to GDP pre-crisis level. The structure and quality of the assets will be significantly modified in the direction of diversification of industries and types of financial instruments".

Thus, there is actual implementation of more efficient concept, methods and tools for bank restructuring, promoting the accelerated recovery of solvency and creditworthiness of Kazakh banks. It fully meets the long-term priorities of economic development, also announced in the “Address to the Nation of Kazakhstan” of the President of the Republic of Kazakhstan - the Leader of the Nation – Nursultan Nazarbayev called as "Strategy "Kazakhstan-2050": a new policy of established state", where the following is stressed: "cleanse the banks from troubled loans and deeply involve into the funding".

Additionally, the relevance of research is due to the decision in the financial crisis tasks such as preventing "infection" problems of "bad" banks across the country's banking system, encouraging the participation of private capital and minimizing the use of money of the state (taxpayers) in the solution of their problems, as well as the restoration of public's confidence in the banking sector. Meeting these challenges will require the timely identification of the need to restructure the bank, the application of methods and tools to encourage private participation in the restructuring, the retrospective evaluation of the effectiveness of bank restructuring, examine the economic costs and the benefits for the State involvement into the healing process of these financial institutions.

Thus, the research topic of restructuring the Kazakh banks under the financial crisis is found as urgent, requiring in-depth research.

The aim of the dissertation research is a reasoning of the theory and practice of bank restructuring in the context of the financial crisis, the development of methodological and practical recommendations to improve the effectiveness of the restructuring the Kazakh banks.

To achieve this goal the following tasks were defined:

- Study the theoretical backgrounds of the bank's restructuring and reveal the essence of the economic restructuring of the bank during the financial crisis;
- Identify the main stages, approaches and methods of bank restructuring in the financial crisis;
- Evaluate the effectiveness of the Kazakh model of bank restructuring in the financial crisis;
- To build a statistical model of needs assessment in the restructuring of the bank;
- Identify the main components of an effective restructuring of the bank;
- To specify the criteria for the selection of the most effective methods of bank restructuring;
- To develop a method for determining the economic costs and benefits of state involvement in the restructuring of banks in the financial crisis.

The object of research is the banks underwent the restructuring.

The subject of research - a set of economic relations arising in the process of restructuring of banks related to the financial crisis.

The theoretical and methodological basis of the research. The theoretical basis of the study is composed of the actual scientific papers of Kazakhstani and foreign scientists concerning the theory and practice of the bank restructuring.

The study used "information, mathematical, logical, linguistic means of knowledge". Defended positions and conclusions were substantiated by using a "theoretical (problem simulation, analysis, synthesis, comparison, abstraction, specification, concretizing, generalization, modelling, dialectic, etc.) and empirical (the study of literature, documents and results of operations, research and generalization of experience, a retrospective analysis, forecasting, etc.) research methods".

Information base of research includes the data from the National Bank of the Republic of Kazakhstan, the Agency for Statistics of the Republic of Kazakhstan, Committee on Regulation and Supervising of Financial Market and Financial Organizations of the National Bank of the Republic of Kazakhstan, the World Bank, the International Council for Financial Stability, Kazakhstani and foreign banks, information memorandum of the restructured banks and analytical materials published in the scientific literature, periodicals and websites, as well as public opinion polls.

The ongoing restructuring in the banking sector are stipulated in the legislative and legal acts of the Republic of Kazakhstan.

On the basis of the dissertation research the following results are found as **scientific novelty**:

- The author's interpretation of the "restructuring of the bank" concept in the context of the financial crisis;
- The criteria that are typical for the most effective method of restructuring the bank and prepared to step through its implementation;
- A model of assessment of the bank's restructuring is developed using discriminant analysis;
- Identifies the main components of an effective restructuring of the bank;
- Developed a method of determining the economic costs and benefits of restructuring the bank with the participation of the state aimed at simplifying the process of making a decision to subsidize the banking sector.

Basic scientific principles to defend:

- The author's definition of the term "restructuring of the bank", considering the economic substance of the restructuring of the bank during the financial crisis;
- The criteria for selecting the most effective method of bank restructuring in the financial crisis, which revealed the method of "Good bank - Bad Bank" as minimizing current and future socio-economic costs for recovery of the banking sector from the consequences of the crisis and prepare step-by-step recommendations for its implementation with a view to accelerating the process of restructuring of the bank;
- Assessment model of Bank's needs in restructuring the bank by finding classifying function, which sets specific for high-and low-efficiency groups of banks financial soundness indicators. The model allows predicting transfer of the bank from low-efficiency group of banks to the high-efficiency, or vice versa in the short-term perspective;

–The basic components of a successful bank restructuring concept defined by the author and discussed in the system: the perfect law, the transformation of the role of the Deposit Insurance Fund, strengthen banking supervision, formalizing procedures of restructuring, the presence of the feasibility of the restructuring process and fund the capitalization of banks;

–Method of determining the economic costs and benefits of the restructuring of banks with the governmental participation, providing public authorities with respect to the simplified quantitative assessment of the optimal decision rules based on a comparison of budget spending and the benefits of preventing further economic disturbances due to prompt action.

The theoretical and practical significance of the research

This research will contribute to the development of the theory and practice of bank restructuring in Kazakhstan's economics (economic science). The practical value of the study is in proposed methods of bank restructuring and the method of determining the economic costs and benefits of governmental involvement in the restructuring of the banks, which can be used in achieving the goals "to reduce costs of society and the State to maintain the stability of the financial system" and "improve the efficiency of the financial sector" in development Concept of the financial sector of the Republic of Kazakhstan until 2030.

Also, the results of this research can be used in the activities of the banks to "maximize the enjoyment of a financial intermediary" and active participation in the implementation of the "economic development programs"

Materials and provisions of dissertation research can be used in the development and improvement of teaching complex of "Banking" and "Bank Management" subjects, as well as in government and banking supervisory authorities.

Testing of work. Fundamentals and results of the dissertation have been published in 12 articles of totaling 7.78 conventional pages, including 2 articles in international journals included in the international Scopus citation database, 4 articles in scientific journals recommended by the Committee of Education Control under Kazakh Ministry of Education and Science, 5 articles in the proceedings of international conferences, including 3 –published overseas.

Research results are published in the monograph "The banking system of Kazakhstan: their role in the country's economy and its development strategy" (Almaty, 2014).

Results of the research are included in the report on the research project "Formation of the structure and mechanism of integrated risk management in the banking system of Kazakhstan on the basis of the international standard ISO 31000" (Chair of "Financial markets and the banking business," KazEU of T.Ryskulov, Almaty, 2013 -2015).